

DENİZ GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASINDA BÖLGESEL BİR DÜZENLEME ÖRNEĞİ: CİBUTİ KODU

*Dr. Öğr. Üyesi Yasin POYRAZ**
*Arş. Gör. Figen TABANLI***

Özet

Günümüzde deniz haydutluğu ve gemilere karşı işlenen silahlı soygun eylemlerinin ulaştığı düzey, küresel boyutta denizcilik faaliyetlerinin yürütülmesini güçleştirmekte ve deniz güvenliği bakımından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Uluslararası deniz hukukunun en temel kaynağı konumundaki 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS), yeni gelişen eylem türleriyle mücadelede yetersiz kalmıştır. Bu sebeple uluslararası toplum bir yandan yeni sözleşmelerle daha önce düzenlenmemiş eylemleri de yaptırıma tabi tutmuş; bir yandan da, BM Örgütü'nün kararlarıyla askeri operasyonlar da dâhil etkin bir mücadele gerçekleştirmiştir. Küresel mücadelenin başarısı, aslında bölgesel işbirliğinin uygun araçlarla yürütülmesine bağlıdır. Somali karasuları ve açıkları

* Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı.

** Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı.

Makale Geliş Tarihi:25.08.2018

Makale Kabul Tarihi:04.10.2018

rında ortaya çıkan deniz haydutluğuyla mücadelenin devamı niteliğindeki 2009 Cibuti Kodu ve 2017 Cidde Değişikliği, dinamik bir gelişim göstererek, deniz güvenliğinin sağlanmasında önemli bir bölgesel işbirliği örneği oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Cibuti Kodu, Cidde Değişikliği, Deniz Güvenliği, Deniz Haydutluğu, Mavi Ekonomi.

AN EXAMPLE OF REGIONAL REGULATION FOR THE PROVISION OF SEA SECURITY: DJIBOUTI CODE

Abstract

Today, the level reached by sea piracy and acts of armed robbery against vessels makes it difficult to conduct maritime activities on a global scale and poses a serious threat to maritime security. The 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea, the most fundamental source of international maritime law, is inadequate in the fight against the new types of action. For this reason, the international community on the one hand, the new contracts have been subjected to previously unprecedented actions; on the other hand, an effective struggle, including military operations, is performed with the decisions of the UN Organization. The success of the global struggle depends on the fact that the regional cooperation is carried out with appropriate means. The 2009 Djibouti Code and the 2017 Jeddah Amendment, which are the continuation of the struggle for piracy in Somalia's territorial waters and beyond the territori-

al waters, provide a dynamic development and constitute an important example of regional cooperation in the provision of maritime security.

Keywords: Djibouti Code, Jeddah Amendment, Maritime Security, Piracy, Blue Economy.

Giriş

Deniz haydutluğu ve gemilere karşı işlenen silahlı soygun eylemleri, denizcilik faaliyetlerini ciddi düzeyde zorlaştıran bir olgu haline gelmiştir. Tüm bu eylemler, deniz ticareti ve güvenliğine yönelik küresel bir etki doğurmaktadır. Günümüzde Aden Körfezi ve Hint Okyanusu, denizcilik faaliyetlerine yönelik haydutluk ve silahlı soygun açısından yüksek riskli bölgeler olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda hem uluslararası toplum hem de bölgedeki kıyı devletleri, sorunun çözümü için her türlü çabayı göstermektedir¹.

Deniz haydutluğu ile mücadelede ve denizde güvenliğin sağlanmasında devletlerin aktif katılımı, tutum ve davranışları ile taahhütleri büyük önem arz etmektedir. Uluslararası Deniz Hukuku Mahkemesi yargıcı *Helmut Tuerk*, mücadelede toplumsal ortak iradenin önemine şu ifadelerle işaret etmiştir: “*Deniz haydutluğu yüzyıllar boyunca var olmuştur ve halen tehdit olmaya devam etmektedir. Her devletin sadece deniz haydutluğu faaliyetlerini durdurmak için harekete geçme hakkı olduğu gibi, aynı zamanda bir görevi de vardır*”².

Devletlerin küresel düzeyde uluslararası işbirliği kadar bölgesel düzeyde işbirliği de denizlerde güvenliğin sağlanması için önemli ve gereklidir. Togo Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı *Robert Dussey Cibuti Kodu-*

¹ Edmond Randrianantenaina, Jean; *Maritime Piracy and Armed Robbery Against Ships: Exploring the Legal and the Operational Solutions, The Case of Madagascar*, Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea, Office of Legal Affairs, The United Nations, New York, 2013, s. ii.

² Tuerk, Helmut; “Combating Terrorism at Sea - The Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Maritime Navigation”, *University of Miami International and Comparative Law Review*, Vol: 15 (2008), s. 342.

nun değerini şu şekilde belirtmiştir: “Afrika ülkeleri Cibuti Kodunun oluşturulmasında sorumluluk taşımaktadır; Afrika için deniz güvenliği son derece önemli bir konudur, çünkü bütün kıta deniz haydutluğu, yasa dışı balıkçılık ve her türlü ticaretten etkilenmektedir”³.

Çalışmamızda, Cibuti Kodunun deniz güvenliğinin sağlanması bakımından hangi eylemleri suç olarak düzenlediği ve bu eylemlere karşı mücadelede hangi kurum ve araçları oluşturduğu, kabul edilen normlar düzeyinde ele alınmış ve bölgesel işbirliğinin bu mücadeleye katkısı üzerinde durulmuştur.

1. Cibuti Kodu ve Evrimi

2008 yılından itibaren önemli bir artış gösteren Somali deniz haydutluğu olayları⁴ sonrasında Uluslararası Denizcilik Örgütü'nün (*International Maritime Organization* - IMO) girişimleriyle, 2009 yılı Ocak ayında gerçekleştirilen Cibuti toplantısında, Batı Hint Okyanusu ve Aden Körfezi'nde meydana gelen deniz haydutluğu ve gemileri hedef alan silahlı soygun eylemlerinin bastırılması için Cibuti Kodu (*The Djibouti Code of Conduct* - DCoC) kabul edilmiştir. Cibuti, Etiyopya, Kenya, Madagaskar, Maldivler, Seyşeller, Somali, Tanzania ve Yemen temsilci-

³ Chatham House, Ensuring Africa's Maritime Security for Development, <https://www.chathamhouse.org/event/ensuring-africas-maritime-security-development>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

⁴ Önde gelen kaçırma olayları arasında; çeşitli askeri eşyalar ile 33 T-72 Sovyet tankını taşıyan “MV Faina” ve 100 milyon dolar değerinde ham petrol taşıyan “MT Sirius Star” gemisinin kaçırılması bulunmaktadır. Bu iki olay dünya çapında endişe uyandırmış ve tüm ilgili tarafları bu saldırılara karşı bir çözüm bulmak için arayış içine sokmuştur. Bkz. Muli, Dave; Djibouti Code of Conduct: An Instrument to Suppress Piracy in the Western Indian Ocean and the Gulf of Aden, Master of Science in Maritime Affairs Maritime Safety and Environmental Administration, World Maritime University Dissertations, 2011, s. 20-21.

leri tarafından imzalanan Cibuti Kodu, bölgedeki diğer ülkeler tarafından katılımın sağlanabilmesi için de IMO Genel Merkezinde imzaya açık bırakılmıştır. Komor Adaları, Mısır, Eritre, Ürdün, Morityus, Mozambik, Umman, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Sudan ve Birleşik Arap Emirlikleri Cibuti Kodunu imzalayan ülkeler arasındadır. Bu Kod toplam yirmi bir bölge ülkesinden yirmisi tarafından imzalanmıştır⁵.

Cibuti Kodunun amacı, bölgedeki ülkeler arasında, bölgesel işbirliğini arttırmaktır. İmzalandığı tarihten itibaren yürürlüğe giren bu Koda göre imzacı devletler, Batı Hint Okyanusu ve Aden Körfezi'nde meydana gelen deniz haydutluğu ve gemileri hedef alan silahlı soygun eylemlerinin bastırılması için mümkün olan en geniş ölçüde işbirliği yapmayı kabul etmişlerdir⁶.

Cibuti Kodunun, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) konu ile ilgili kararlarının da, ayrıca göz önüne alınarak uygulanması amaçlanmaktadır. BMGK'nin bu kararları; 1814 (2008), 1816 (2008), 1838 (2008), 1844 (2008), 1846 (2008), 1851 (2008)⁷ ve BM Genel Kurulu'nun 63/111 sayılı IMO'nun yetki alanına giren karardır.

⁵ International Maritime Organization; The Djibouti Code of Conduct (DCoC), http://www.imo.org/en/our_work/security/piu/pages/content-and-evolution-of-the-djibouti-code-of-conduct.aspx, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

⁶ <http://www.imo.org/en/ourwork/security/piu/pages/content-and-evolution-of-the-djibouti-code-of-conduct.aspx>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

⁷ Örneğin Güvenlik Konseyi, bu kararında, deniz haydutlarının tutuklanmasını ve bu haydutlar hakkında kovuşturmayı kolaylaştırmak için kolluk görevlilerinin gemilere girmesine izin veren, devletler arasında özel düzenlemeler yapılmasını dile getirmektedir. Bu karar ayrıca on iki aylık bir süre için ve uygun onaylara tabi olarak devletlerin, denizde korsanlık ve silahlı soygun eylemlerini bastırmak amacıyla Somali'de uygun olan tüm gerekli önlemleri alabileceğini öngörmektedir. Bkz. United Nations; Meeting Coverage and Press Releases, Security Council Authorizes States to Use Land-Based Operations in Somalia, as Part of Fight Against Piracy off Coast, Unanimously Adapting 1851(2008), <http://www.un.org/press/en/2008/sc9541.doc.htm>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

Bu kararlar yine BMGK'nin 1897 (2009), 1918 (2010), 1950 (2010), 1976 (2011), 2015 (2011), 2020 (2011), 2077 (2012), 2125 (2013), 2184 (2014), 2246 (2015) ve 2316 (2016) sayılı kararları ile tamamlanmıştır⁸.

Önsözünde de belirtildiği gibi Cibuti Kodunun ilham kaynağı ilk bölgesel işbirliği mekanizması olan “*Asya’da Deniz Haydutluğu ve Gemileri Hedef Alan Silahlı Soygun ile Mücadele Hakkında Bölgesel İşbirliği Anlaşması*”⁹ - *ReCAAP*’dır¹⁰.

Cibuti Kodunun odaklandığı dört alan vardır. Bunlar; eğitim, kalkınma, hukuk ve bilgi paylaşımıdır. İmzalandığı günden bu yana, eğitim, kalkınma, ulusal mevzuatın gözden geçirilmesi ve bilgi paylaşımı açısından Cibuti Kodu ile önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Kıyı güvenlik görevlilerinin ve uzmanlarının eğitimi organize edilmiş ve bölgedeki haydutluk ve silahlı soygunla mücadele sorunlarının kontrol altına alınması konusundaki bilinçlenmeyi arttırmada katkıda bulunulmuştur¹¹.

⁸ İlgili kararlar için bkz. United Nations, Security Council Resolutions, <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

⁹ Asya’da Deniz Haydutluğu ve Gemileri Hedef Alan Silahlı Soygun ile Mücadele Hakkında Bölgesel İşbirliği Anlaşması - ReCAAP, 11 Kasım 2004 tarihinde kabul edilmiştir. Bangladeş, Kamboçya, Brunei, Hindistan, Çin, Endonezya, Laos, Japonya, Myanmar, Sri Lanka, Filipinler, Singapur, Güney Kore, Vietnam ve Tayland tarafından imzalanmış; 4 Eylül 2006 tarihinde on devletin onayı ile yürürlüğe girmiştir. Günümüze kadar bu sayı yirmiye ulaşmıştır. Bkz. Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery Against Ships in Asia (ReCAAP), <http://www.recaap.org/AboutReCAAPISC.aspx>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

¹⁰ International Maritime Organization; Council 102nd Session, Agenda item 14, Protection of Vital Shipping Lanes, Sub-Regional Meeting to Conclude Agreements on Maritime Security, Piracy and Armed Robbery Against Ships for States from the Western Indian Ocean, Gulf of Aden and Red Sea Areas, s. 7.

¹¹ Bueger, Christian / Singh Saran, Mohanvir; Finding a Regional Solution to Piracy: Is the Djibouti Process the Answer? The Research Portal for Maritime Security, Piracy Studies, Academic Research on Maritime Piracy, 18 August 2012, <http://piracy->

Cibuti Kodu, BM Genel Sekreterliği tarafından da bölgedeki deniz haydutluğu ve silahlı soygunla mücadelede kıyı bölgelerinde refahın ve kalkınmanın sağlanabilmesi için gerekli bir araç olarak kabul edilmiştir¹².

Suudi Arabistan'ın Cidde şehrinde, 10-12 Ocak 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilen toplantıda Cibuti Kodunun gözden geçirilmesi, ilk karar olarak kabul edilmiş ve bu anlaşma için *2017 Cibuti Kodu Cidde Değişikliği (Jeddah Amendment to the Djibouti Code of Conduct 2017 / Amendement de Djedda au Code de conduite de Djibouti, 2017) şeklindeki adlandırma* benimsenmiştir (*Resolution 1*). Fransızca, İngilizce ve Arapça dillerinde hazırlanan değişiklik metinlerinin her birinin eşit etkiye sahip olduğu kabul edilmiştir (m. 22)¹³. Değişiklik, 2009 yılında kabul edilen Cibuti Kodunun¹⁴ kapsamının önemli ölçüde genişlemesine yol açmıştır. Böylece Cibuti Kodu, deniz haydutluğu yanında insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı gibi sözleşmelerle belirlenmiş suçlar ile kural dışı,

studies.org/2012/finding-a-regional-solution-to-piracy-is-the-djibouti-process-the-answer/, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

- ¹² Report of the UN Secretary-General; Pursuant to UNSCR 1846(2008), 13 November, 2009/590, <http://www.un.org/en/sc/documents/sgreports/2009.shtml>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.
- ¹³ 2017 Cibuti Kodu Cidde Değişliğinin de yer aldığı Cidde Toplantısına ilişkin tüm resmi metinler Uluslararası Denizcilik Örgütü'nün 83 sayfalık belgesinde toplanmış ve bu belge çalışmamızda "*Revised Code of Conduct*" kısaltmasıyla kullanılmıştır. Bu belgede yeni anlaşmanın Arapça (s. 8-31), İngilizce (s. 32-54) ve Fransızca (s. 55-77) metinleri yer almaktadır. Tüm belge için bkz. International Maritime Organizations; Revised Code of Conduct Concerning the Repression of Piracy, Armed Robbery Against Ships, and Illicit Maritime Activity in the Western Indian Ocean and the Gulf of Aden Area, <http://www.imo.org/en/ourwork/security/piu/pages/dcoc.aspx>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.
- ¹⁴ Cibuti Kodu 2009 versiyonu için bkz. International Maritime Organization; Protection of Vital Shipping Lanes, <http://www.imo.org/en/OurWork/Security/PIU/Documents/DCoC%20English.pdf>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

bildirilmemiş ve düzenlenmemiş balıkçılık da dâhil olmak üzere diğer yasadışı deniz faaliyetlerini kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Cidde toplantısına, Japonya, Norveç, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri gözlemci devlet olarak katılmıştır. BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), Avrupa Birliği (EU), Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı (INTERPOL) ve Doğu Afrika Destek Kuvvetleri toplantıya katılan uluslararası örgütlerdir¹⁵.

Cibuti Kodu Cidde Değişikliğinin başlangıç hükümlerinde; sürdürülebilir ekonomik büyüme, gıda güvenliği, istihdam, refah ve istikrarın devamı, denizcilik ve balıkçılık gibi unsurları içeren "*mavi ekonomi*"nin (*blue economy / économie bleue*)¹⁶ önemli rolü kabul edilmiş; Batı Hint Okyanusu'nda ve Aden Körfezi'nde, deniz haydutluğu ile mücadele, gemi kaynaklı silahlı soygun ve balıkçılık suçlarını da içeren diğer yasadışı deniz faaliyetlerine karşı derin endişeler taşındığı belirtilmiştir¹⁷.

Cidde toplantısında müzakereler sonucunda dört karar (*resolution / résolution*) imzalanmıştır. Birinci kararda, Batı Hint Okyanusu ve Aden Körfezi'nde meydana gelen deniz haydutluğu ve gemileri hedef alan silahlı soygun eylemlerinin bastırılması için Gözden Geçirilmiş Kod kabul edilmiştir. İkinci karar, teknik işbirliği ve desteği; üçüncü karar, bölgede-

¹⁵ Revised Code of Conduct, s. 3.

¹⁶ "*Mavi ekonomi*" kavramını, "*yeni bilim ve teknolojileri okyanusla birleştiren, hem okyanusların sürdürülebilir kullanımını hem de korunmasını teşvik ederek, dünyanın yok olmasının önüne geçebilmeyi hedefleyen yeni bir büyüme sistemi*" olarak tanımlayabiliriz. Kathijotes, Nicholas: "Keynote: Blue Economy - Environmental and Behavioural Aspects Towards Sustainable Coastal Development", *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol: 101 (2013), s. 8.

¹⁷ Revised Code of Conduct, s. 34.

ki eğitimin geliştirilmesi; dördüncü karar ise değerlendirme ifadeleri üzerine alınmıştır¹⁸.

2. Cibuti Kodunun Hukuki Niteliği

Cibuti Kodu bölgesel bir anlaşma niteliğindedir. Genel nitelikte davranış kurallarına ve işbirliği yapılmasını öngören çerçeve hükümlere sahip olduğu için teknik anlamda bağlayıcı nitelikte bir uluslararası anlaşma olmadığı söylenebilir. Devletlerin benzer amaçlarla yapmış oldukları bölgesel anlaşmalar *soft law* (yumuşak hukuk) niteliğini taşımaktadır. Bu tür anlaşmalar bağlayıcı niteliğe sahip bulunmadığından, ihlali halinde herhangi bir yaptırım da söz konusu olmayacaktır¹⁹. Buna karşılık tarafların imzaladıkları metin, aynı zamanda, bağlayıcı etkiye sahip olduğunu belirten ifadelere yer veriyorsa; şüphesiz bu etkinin varlığı kabul edilecektir.

Uluslararası hukuk öğretisinde *soft law* kavramının iki ayrı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Şekli anlamda *soft law*, bir uluslararası anlaşmanın yapılışında karşımıza çıkan usul şartlarına uygunluk bakımından bir vasıflandırma içerir. Buna göre onaylama, uygun bulma ve yürürlüğe girme gibi kesin ve uyulması zorunlu yöntemlerin varlığı aranıyorsa *hard law* (sert hukuk) söz konusu olacak; normatif özelliklerine rağmen sadece ilan edici ve açıklayıcı bir etki doğuruyorsa *soft law* düzenlemesi olduğu kabul edilecektir. Anlam bakımından ikinci yaklaşıma

¹⁸ Kararların İngilizce ve Fransızca metinleri için bkz. Revised Code of Conduct, Resolution 1, s. 32-33; Résolution 1, s. 55-56; Resolution 2, s. 51-52; Résolution 2, s. 78-79; Resolution 3: s. 53; Résolution 3, s. 80; Resolution 4, s. 54; Résolution 4, s. 81.

¹⁹ Kax, Sofia; Regional Cooperation as Part of the Solution to Piracy the Importance of RECAAP in Southeast Asia, Faculty of Law Lund University, Master's Thesis, 2012, s. 29.

göre *soft law* kavramı, normun maddi içeriğine işaret eder. Eğer normatif düzenleme esnek, zayıf ve daha az bağlayıcı nitelikte ise, bu tür normların *soft law* nitelik taşıdığı söylenebilecektir²⁰. Özellikle uluslararası ticaret²¹, uluslararası ekonomi ve uluslararası çevre hukuku alanlarında bu tür düzenlemelere daha fazla rastlanmaktadır. Öngörülen yükümlülüklerin, örneğin “*imkânlar ölçüsünde*”, “*mümkün olan en kısa süre içinde*”, “*işbirliği yaparak*” ve “*uygun tüm tedbirleri alarak*” yerine getirilmesine ilişkin düzenlemeler, ikinci anlamıyla *soft law* niteliğine sahip olacaktır²².

Hukuki etkisi bir yana bırakıldığında *soft law* düzenlemeler, devletlerin iradelerinin ve ele aldıkları bir konu üzerinde görüş birliğine varmış olduklarının belirlenmesinde önemli bir rol oynar. Bu sebeple uluslararası teamül kuralının varlığı için zorunlu bir şart olarak aranan hukukun gereği olduğu inancının (*opinio juris*) belirlenmesine hizmet edecektir²³. Öte yandan Cibuti Kodu gibi bölgesel anlaşmalar, işbirliği öngörülen alanda belirli bir şekilde hareket etmeye yönelik siyasi iradeyi de gösterir²⁴.

Cibuti Kodunun şekli anlamda normatif bir nitelik taşıdığı göz önüne alındığında; uluslararası anlaşmalar için geçerli kurallara kısmen bağlı bulunduğunu söylemek mümkündür. Örneğin Kod hükümlerinin

²⁰ Weil, Prosper; *Le Droit International en Quête de son Identité*, Cours Général de Droit International Public, Recueil des Cours de l’Académie de Droit International de La Haye, Vol: 237 (1992), s. 215-217.

²¹ Cazala, Julien; “*Le Soft Law International Entre Inspiration et Aspiration*”, *Revue interdisciplinaire d’études juridiques*, Vol: 66 (2011/1), s. 43.

²² Weil, s. 217-218.

²³ Cazala, s. 71.

²⁴ Kax, s. 29.

yorumlanmasında genel yorum ilkelerine uygun hareket etmek gerekecektir. 1969 Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi²⁵, andlaşmalar hukukuna ilişkin düzenlemeleri bir araya getiren bir kodifikasyon çalışmasıdır ve bu Sözleşmenin 3. Bölümü andlaşmaların yorumuna ayrılmıştır. Temel yorum ilkeleri göz önünde tutulduğunda Kodun, Danışmalar (*Consultations*) başlığını taşıyan 13. maddesi (Değişik Kod m. 17), bazı amaçları gerçekleştirmek için belirli bir sürede (iki/beş yıl) kurumsal oluşumu sağlamak adına aralarında danışmalar yapılmasının öngörülmesi, tarafların bağlayıcı bir anlaşma yapma iradesine sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir²⁶. Öte yandan, bağlayıcı nitelikteki uluslararası andlaşmaların yorumlanması ve açıklanmasında *soft law* belgelerin, boşluk doldurma ve tamamlama işlevi de gördüğü söylenebilir²⁷.

Bağlayıcı ve bağlayıcı olmayan belgeler arasında, gerçekte, daha karmaşık bir ilişki vardır. Bir yandan *soft law* belgeleri, uluslararası hukukun gelişim yönünü işaret etmekte ve sayısız örnekte olduğu gibi sonradan bağlayıcı metinler haline dönüşmektedir. Öte yandan, tersine bir süreç işlemekte ve uluslararası sözleşmeler veya uluslararası örgüt kararlarının referansı ile bu belgelere yarı bağlayıcı bir etki sağlanmaktadır²⁸.

²⁵ 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties, https://treaties.un.org/pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtmsg_no=XXIII1&chapter=23&Temp=mtmsg3&clang=en, Erişim Tarihi: 02.08. 2018.

²⁶ Muli, s. 20.

²⁷ Kızılsümer Özer, Deniz; Çok Taraflı Çevre Sözleşmeleri, USAK Yayınları, Ankara, 2009, s. 157-158.

²⁸ Başka bir ifadeyle “ilgili sözleşmeler, bağlayıcı olmayan belgelerin statüsünü etkileyerek bunların hukuken belli bir değer kazanmasını sağlamaktadır”. Bkz. Kızılsümer Özer, Çevre Sözleşmeleri, s. 159.

3. Cibuti Kodu Cidde Değişikliğinde Düzenlenen Deniz Suçları

Özellikle son çeyrek yüzyıl içinde deniz güvenliğini tehdit eden eylemlerin türü ve kapsamı göz önünde tutulduğunda; 1982 BMDHS'nin deniz haydutluğuna ilişkin düzenlemeleri yetersiz kalmıştır. Deniz haydutluğuna ilişkin hükümlerin kıyasen veya gerekli değişiklikleri yaparak denizde işlenen diğer suçlara uygulanması mümkün olmayacaktır²⁹. Düzenlemenin genişletilerek uygulanmasına bir yandan BMDHS'nin, deniz haydutluğuna ilişkin "özel amaçlarla" işlenmiş olma gibi sınırlayıcı hükümleri; diğer yandan, ceza hukukunun temel ilkeleriyle çatışma ihtimali engel olmaktadır.

Cibuti Kodunun önsözünde de atıf yapılan "*Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşme (1988 SUA Sözleşmesi)*" ve Sözleşmeyi genişleten 2005 Protokolüyle denizde işlenen diğer birçok eylem suç olarak düzenlenmiş ve etkin mücadele için ayrıntılı hükümlere yer verilmiştir³⁰. Aslında deniz güvenliğini tehdit eden eylemlerde meydana gelen artışın önemli sebeplerinden biri de, Somali gibi başarısız devletlerin, suçlulukla mücadelede egemen yetkiler kullanmakta acziyet içinde bulunmasıdır. Bu otorite boşluğu, ilgili devletin ulusal deniz yetki alanlarında mücadele etme imkânını neredeyse ortadan kaldırmaktadır. Bu somut durum, bölgesel işbirliğine duyulan ihtiyacı çok açık biçimde ortaya koymaktadır³¹.

²⁹ Tuerk, s. 365.

³⁰ Kızılsümer Özer, Deniz; "Uluslararası Hukuk ve Denizde Yasadışı Faaliyetlerin Önlenmesi", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 2 (2015), s. 41-42.

³¹ Kızılsümer Özer, Yasadışı Faaliyetlerin Önlenmesi, s. 33-34.

2017 Cibuti Kodu Cidde Değişikliğinde yer alan deniz suçları da sadece deniz haydutluğu ile sınırlı tutulmamış ve Kodun 1. maddesinde dört farklı kategori altında tanımlanmıştır. Düzenlemeye göre bu suçlar; i. deniz haydutluğu, ii. gemilere yönelik işlenen silahlı soygun suçu, iii. yasadışı, bildirilmemiş ve kontrolsüz balık avlama suçu ve iv. deniz alanında işlenen uluslararası örgütlü suçlardır.

3.1. Deniz Haydutluğu

Cibuti Kodunda yer alan deniz haydutluğunun tanımı BMDHS 101. maddede yer alan tanım³² ile tamamen aynıdır.

Cibuti Kodu 1/1. maddesine göre;

“Aşağıdaki sayılan fiillerden herhangi biri deniz haydutluğunu teşkil etmektedir:

“a) Bir özel geminin veya bir özel uçağın mürettebatı veya yolcuları tarafından özel amaçlarla işlenen:

(i) Açık denizde, diğer bir gemi veya uçağa veya bunlardaki kişi veya mallara karşı;

(ii) Hiçbir devletin yetkisine tabi olmayan bir yerde; bir gemiye, uçağa, kişilere ve mallara karşı,

³² United Nations; Convention on the Law of the Sea, http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf, Erişim Tarihi: 02.08.2018. BM Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin Türkçeye tam çevirisini içeren eserdeki 101. madde metni için bkz. Özman, Aydoğan, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul, 1984, s. 47.

her türlü yasadışı şiddet ve alıkoyma veya yağma fiili;

b) Bir gemi veya uçağın; deniz haydudu gemi veya uçak niteliği kazanmasına yol açan olayları bilerek, böyle bir geminin veya uçağın kullanılmasına isteyerek katılma fiili;

c) a ve b fıkralarında tanımlanan fiillerin işlenmesini teşvik eden veya böyle bir fiili bilerek kolaylaştırmak üzere işlenen herhangi bir fiil”

³³.

3.2. Gemilere Yönelik İşlenen Silahlı Soygun Suçu

Cibuti Kodu m. 1/2, IMO'nun benimsediği “*Gemilere Yönelik Deniz Haydutluğu ve Silahlı Soygunculuk Suçlarının Soruşturulması İçin Uygulama Kodu*”³⁴ m. 2.2'ye paralel bir şekilde gemilere yönelik deniz haydutluğu ve silahlı soygunculuk suçlarını tanımlamıştır.

Buna göre;

“Gemilere yönelik silahlı soygunculuktan aşağıdaki eylemlerden biri anlaşılır:

Bir devletin iç suları, takımada suları ve karasularında, özel amaçlarla ve bir gemiye yönelik olarak ya da bir gemide bulunan kişi ya da mallara yönelik olarak gerçekleştirilen, deniz haydutluğu eyleminden başka, her türlü kanundışı şiddet ya da alıkoyma eylemi ya da herhangi bir yağma eylemi, ya da bunların yapılacağı yönünde tehdit;

³³ Revised Code of Conduct, s. 37-38.

³⁴ International Maritime Organization; Resolution A.1025(26), <http://www.imo.org/en/ourwork/security/piracyarmedrobbery/guidance/documents/a.1025.pdf>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

*Yukarıda tasvir edilen eylemi teşvik ya da kolaylaştırmaya yönelik herhangi bir eylem*³⁵.

3.3. Yasadışı, Bildirilmemiş ve Kontrolsüz Balık Avlama Suçu

Yasadışı, bildirilmemiş ve kontrolsüz balık avlama suçu Kod m. 1/3'te düzenlenmiştir³⁶.

Yasadışı balıkçılık suçu aşağıdaki eylemleri içerir;

“Ulusal veya yabancı gemiler tarafından bir devletin yetki alanındaki sularda, o devletin izni olmaksızın veya kanun ve yönetmeliklerine aykırı hareket edilmesi;

*İlgili bölgesel balıkçılık yönetimi organizasyonuna taraf devletlerin bayrağını taşıyan gemilerin bu kuruluş tarafından kabul edilen koruma ve yönetim önlemlerine aykırı hareket etmesi veya ulusal kanunların ve uluslararası yükümlülüklerin ihlal edilmesi”*dir.

Bildirilmemiş balıkçılık suçu;

*“İlgili devletin, ulusal hukukunun ve düzenlemelerinin gerektirdiklerine veya ilgili balıkçılık yönetimi organizasyonunun prosedürlerine aykırı olarak gerekli bildirimlerde bulunmama veya yanlış bildirimde bulunma”*dır.

Kontrolsüz balık avlama suçu ise;

³⁵ Revised Code of Conduct, s. 38.

³⁶ Revised Code of Conduct, s. 38-39.

“İlgili bir bölgesel balıkçılık yönetim organizasyonu olan bir alanda bayraksız gemiler veya bu organizasyona taraf olmayan bir devletin bayrağını taşıyan gemiler tarafından bu organizasyonun koruma ve yönetim tedbirlerinin ihlal edilmesi”dir.

3.4. Deniz Alanında İşlenen Uluslararası Örgütlü Suçlar

Bu Kodun amaçları doğrultusunda deniz alanında işlenen uluslararası örgütlü suçlar, aşağıdaki davranışlardan herhangi birisinden oluşur (m. 1/4):

(a) Silah ticareti,

(b) Narkotik ve psiko tropik maddelerin ticareti,

(c) Soyu Tükenmekte Olan Vahşi Fauna ve Flora Türlerinin Uluslararası Ticareti Konvansiyonu’na aykırı olarak, yabani hayvanların yasadışı ticareti ve Sözleşmeye aykırı diğer maddeler,

(d) Gemilere karşı deniz haydutluğu ve silahlı soygun,

(e) Yasadışı petrol almak,

(f) Ham petrol hırsızlığı,

(g) İnsan ticareti,

(h) Göçmen kaçakçılığı,

(i) Zehirli atığın yasadışı olarak boşaltılması.”

4. Cibuti Kodunun Amacı ve Kapsamı

Kodun 2. maddesinde³⁷ amaç ve kapsam belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar, kendi ulusal yasaları ve yönetmelikleri ve uygulanabilir uluslararası hukuk kuralları ile uyumlu olarak; deniz alanındaki uluslararası örgütlü suçların, deniz terörizmi, yasadışı, bildirilmemiş ve kontrolsüz balık avlama suçu ve denizdeki diğer yasadışı faaliyetlerin bastırılmasında mümkün olan en geniş kapsamda işbirliği yapmayı amaçlamaktadır.

Bunun için katılımcılar;

“- İlgili bilgileri paylaşma ve bildirme,

- Deniz alanındaki uluslararası örgütlü suçlar, deniz terörizmi, yasadışı, bildirilmemiş ve kontrolsüz balık avlama suçları ve diğer yasadışı faaliyetler bakımından şüphelenilen gemi veya uçakları defetme,

- Deniz alanındaki uluslararası örgütlü suçlar, deniz terörizmi, yasadışı, bildirilmemiş ve kontrolsüz balık avlama suçlarını ve diğer yasadışı faaliyetleri işleyen kişileri tutuklama ve yargılama,

- Deniz alanındaki uluslararası örgütlü suçlar, deniz terörizmi, yasadışı, bildirilmemiş ve kontrolsüz balık avlama suçlarını ve diğer yasadışı faaliyetlere özellikle şiddete maruz kalan denizcilere, balıkçılara, gemi personeli ve yolcularına gerekli bakım ve özeni sağlama” yükümlülüğü altındadır.

³⁷ Revised Code of Conduct, s. 39-40.

5. Görevli Memurlar

Cibuti Kodu, m. 9'de³⁸ görevli memur kavramı düzenlenmiştir. Buna göre; *“Koda üye bir devlet, başka bir üye devletin devriye gemisini, kolluk kuvvetlerini veya diğer yetkili görevlilerini aday gösterebilir. Görevlendirilen memurlar, ev sahibi üye devletin ulusal hukuk ve politikalarına ve onayına uygun olarak silahlandırılabilirler.”*

Ev sahibi katılımcı tarafından usulüne uygun olarak yetkilendirildiği zaman, görevli memurlar;

“-Üye devletlerin devriye gemilerine giriş yapmak,

-Üye devletlerin sularındaki Kodda belirtilen suçları bastırmak, sıcak takip hakkını ve uluslararası hukuka uygun diğer faaliyetleri uygulamak,

-Üye devletlerin sularına girecek devriye gemilerinin geçişine izin vermek, üye devletlerin sularında devriye yapacak gemileri yetkilendirmek, Kodda yer alan suçların bastırılmasına çalışan üye devletin görevli gemilerine tavsiye vermek ve yardımda bulunmak” haklarına sahiptir.

6. Koordinasyon ve Bilgi Paylaşımı

Cibuti Kodu m. 11'de koordinasyon ve bilgi paylaşımı hususu düzenlenmiştir. 2011 yılında, Kenya-Mombasa, Tanzania Cumhuriyeti-Darüsselam ve Yemen-Sana'da olmak üzere üç *“Bilgi Paylaşım Merkezi”* (ISC) kurulmuştur. Bu merkezler, deniz haydutluğu ve diğer yasadışı

³⁸ Revised Code of Conduct, s. 44-45.

olaylarla ilgili bilgi alışverişinde bulunmaktadır. Kenya ve Tanzanya'daki merkezler “Kurtarma Koordinasyonu Merkezi”; Yemen'deki ise “Bölgesel Bilgi Paylaşımı Merkezi” olarak görev yapmaktadır³⁹.

IMO, Bilgi Paylaşım Merkezleri ve bölgede faaliyet gösteren yerel ve uluslararası deniz kuvvetleri arasındaki karşılıklı işbirliğini teşvik etmek amacıyla yıllık eğitim programında düzenli olarak, deniz harekâtlarının planlanması ve yürütülmesi için “Cutlass Express” gibi talimler yapmaktadır. Bilgi Paylaşım Merkezleri, deniz haydutluğu mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. IMO, deniz haydutluğuna ve denizdeki diğer yasadışı faaliyetlere karşı bölgesel ağ kapasitesini geliştirmeye devam etmektedir⁴⁰.

7. Ulusal Mevzuatın Gözden Geçirilmesi

Cibuti Kodu m. 15'de⁴¹ imzacı devletler, deniz haydutluğunu ve silahlı soygunları gemilere karşı suç haline getirmek ve yargı yetkisini kullanmak, soruşturma yürütmek ve iddia edilen suçluların kovuşturulması için yeterli hükmü sağlamak için yürürlükte olan yasaların mevcut olmasını sağlamak amacıyla ulusal mevzuatlarını gözden geçirmeyi taahhüt etmişlerdir.

Bu hüküm, imzacı devletleri deniz haydutluğu ve gemilere karşı işlenen silahlı soygun ile ilgili yasalarını uyumlaştırmayı teşvik etmektedir. Aslına bakılırsa, bu hüküm, imzacı devletlerin, deniz haydutluğu ve

³⁹ Revised Code of Conduct, s. 45-46.

⁴⁰ International Maritime Organization; Maritime Safety Division, Djibouti Code of Conduct, Edition 4: November 2014-August 2015, s. 5.

⁴¹ Revised Code of Conduct, s. 48.

gemilere karşı işlenen silahlı soygunla mücadelede kendi ulusal yasalarını düzenlemelerini açıkça gerektiren ilk bölgesel anlaşmadır⁴².

Ulusal yasaların iyileştirilmesi, ihtiyaçların karşılanması ve değerlendirilmesine yardımcı olmak, yasa gereğince tutuklamalar ve cezai soruşturmalar yürütmek için ne gerektirdiğini ele almak için IMO, BM Uyuşturucu Dairesi (UNODC) ve diğer ulusal örgütler ile yakın işbirliği içinde çalışmış; bir dizi çalıştay düzenlemiştir⁴³.

8. Eğitim ve Kapasite Geliştirme Faaliyetleri

Cibuti Kodunun gözetimi altında, bölgedeki uygulanmakta olan deniz haydutluğu ve silahlı soygunun azaltılmasına katkıda bulunan bir dizi eğitim ve diğer kapasite geliştirme faaliyetleri düzenlenmiştir. Bunların en önemlileri; Cibuti Kodu Uygulamasına Küresel Deniz Güvenliği Programı Desteği, Cibuti Kodu Güven Fonu ve Cibuti Bölge Eğitim Merkezi (DRTC)'nin kurulmasıdır.

⁴² Win, Kyaw Hla / Ansari, Abdul Haseeb / Masum, Ahmad; The Efficacy of the Djibouti Code of Conduct in Suppressing Piracy and Armed Robbery Against Ships in the Western Indian Ocean and the Gulf of Aden: An Appraisal, *Asian Journal of International Law*, Vol: 11 (1), s. 19.

⁴³ Win / Ansari / Masum, s. 19.

8.1. Cibuti Kodu Uygulamasına Küresel Deniz Güvenliği Entegre Teknik İşbirliği Programı Desteği

2009 yılında Cibuti Kodunun uygulanması için “Cibuti Kodu Güven Fonu” (DCCTF) oluşturulmuş ve 2010 yılında da IMO Genel Merkezi’nde bir “Proje Uygulama Birimi” (PIU) kurulmuştur⁴⁴.

2015 yılında bir idari düzenleme yapılarak Proje Uygulama Birimi kapatılmış; yerine, “Deniz Güvenliği Bölümü” (MSD) ve “Teknik İşbirliği Bölümü” (TCD) kurulmuştur. Değişikliğin ardından, Cibuti Kodu ve üye devletlerle ilgili tüm denizcilik kapasite geliştirme çalışmaları IMO’nun “Küresel Deniz Güvenliği Entegre Teknik İşbirliği Programı” (ITCP)⁴⁵ kapsamında uygulanmakta ve raporlanmaktadır⁴⁶.

Küresel Deniz Güvenliği Entegre Teknik İşbirliği Programı, bilgi paylaşımı ve Cibuti Bölgesel Eğitim Merkezi (DRTC) faaliyetlerinin kolaylaştırılması ve koordinasyonu için profesyonel bir destek ve sağlam bir temel oluşturmuştur. Ayrıca bağışçılar ve yürütücü devletlerle güçlü ortaklıklar kurmaya da yardımcı olmuştur. IMO ve bölge arasındaki bu ortaklık kavramı, deniz haydutluğuna ve diğer uluslararası deniz suçları-

⁴⁴ Bueger / Singh Saran, <http://piracy-studies.org/2012/finding-a-regional-solution-to-piracy-is-the-djibouti-process-the-answer/>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

⁴⁵ Örneğin, IMO tarafından 2010-2011 yılı için oluşturulan Entegre Teknik İşbirliği Programının ayrıntıları için bk. Technical Co-Operation Committee 59th Session Agenda item 4, Integrated Technical Co-Operation Programme for 2010-2011 Project Profile for the Implementation of the Djibouti Code of Conduct, <http://www.sjofartsverket.se/pages/19657/59-4-2.pdf>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

⁴⁶ International Maritime Organization; Maritime Safety Division, Djibouti Code of Conduct, Edition 4: November 2014 – August 2015, s. 3.

na karşı koyma kapasitesini geliştirmek için sürdürülmeye devam edecektir⁴⁷.

8.2. Cibuti Kodu Güven Fonu

Ocak 2010'da, “*Somali Kıyısında Korsanlığa Karşı Devletlerin Girişimine Destek İçin Vakıf Fonu (Güven Fonu)*” kurulmuştur. Güven Fonunun amacı, deniz haydutluğu ile mücadele konusundaki tüm faaliyetlerin yürütülmesi ve ilgili diğer faaliyetlerin yanı sıra şüpheli deniz haydutlarının kovuşturulmasıyla ilgili masrafların karşılanmasına yardım etmektir⁴⁸.

En başından beri Cibuti Kodu, IMO tarafından oluşturulan ve Cibuti Kodu Güven Fonu aracılığıyla uluslararası toplum tarafından finanse edilen uluslararası bir proje olmuştur⁴⁹.

Mali katkılar, BM'ye üye devletler, IMO, uluslararası örgütler, dernekler veya özel bireyler tarafından yapılabilmektedir. Fon, Cibuti Kodu çerçevesindeki deniz haydutluğuna ve diğer suçların önlenmesine yardımcı olacak bağışlar için açık kalmaktadır⁵⁰.

⁴⁷ Maritime Safety Division, s. 3.

⁴⁸ Birleşmiş Milletler Siyasi İşler Dairesi (UNDPA), Güven Fonunun sekreteryası olarak görev yaparken, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Çok Ortaklı Ortaklar Güvence Fonu Ofisi, Fonu yönetmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. United Nations; Conference on Trade and Development Maritime Piracy Part II: An Overview of the International Legal Framework and of Multilateral Cooperation to Combat Piracy Studies in Transport Law and Policy, No. 2, 2014, s. 41.

⁴⁹ Madsen, Jens / Kane-Hartnett, Liza; Towards a Regional Solution to Somali Piracy Challenges and Opportunities, ASPJ Africa & Francophonie , 3rd Quarter, 2014, s. 72.

⁵⁰ Maritime Safety Division, s. 4.

Güven Fonu, Kenya, Morityus, Seyşel Adaları, Somali ve Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti'nde kovuşturma ve gözaltı faaliyetlerine destek veren toplam 16,9 milyon ABD Doları değerinde toplam otuz bir projeyi onaylamıştır. Güven Fonu'nun kuruluşu BMGK'nin 27 Nisan 2010 tarihli 1918 sayılı kararında da takdirle karşılanmıştır⁵¹.

8.3. Cibuti Bölge Eğitim Merkezi (DRTC)

29 Ekim 2011 tarihinde, Cibuti Bölge Eğitim Merkezi'nin temel taşı Cibuti Cumhuriyeti cumhurbaşkanı ve IMO Deniz Güvenliği Bölümü müdürü tarafından atılmıştır. IMO Cibuti Kodu Güven Fonu aracılığıyla finanse edilen yeni tesisin, Cibuti Kodunun başarılı bir şekilde uygulanmasını ve bölgesel işbirliğini sağlamak ve koordine etmeye yönelik bir toplantı alanı olması amaçlanmıştır⁵².

12 Kasım 2015 tarihinde, Cibuti'nin Ulaştırma Bakanı tarafından 2.5 milyon dolarlık tesis resmi olarak açılmış; Japonya, Danimarka ve Kore Cumhuriyeti, tesisin açılmasına önemli mali katkıda bulunan devletler olmuştur⁵³.

Tesis, Ülkenin en iyi konferans salonlarından birine sahip olmasına rağmen, açılışından bu yana çok az sayıda etkinliğe ev sahipliği yapmıştır. Bazı uzmanlara göre, bu durum finansman eksikliğinden kay-

⁵¹ United Nations; Conference on Trade and Development Maritime Piracy Part II: An Overview of the International Legal Framework and of Multilateral Cooperation to Combat Piracy Studies in Transport Law and Policy, No. 2, 2014, s. 41.

⁵² Walsh, Michael Edward; Djibouti: Renewed Interest in Maritime Security Facility Next to Chinese Base, University of Southern California, Center on Public Diplomacy, <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/djibouti-renewed-interest-maritime-security-facility-next-chinese-base>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

⁵³ Maritime Safety Division, s. 4.

naklanırken; diğerlerine göre, tesisin yan tarafındaki Çin askeri üssünün inşası sırasında tesise girişte getirilen ciddi sınırlamalardan kaynaklanmaktadır. Gerekçeler ne olursa olsun, tesis bölgesel gelişimin sağlanması girişimlerinde kilit rol oynamıştır⁵⁴.

29 Ekim 2017 tarihinde, Cibuti Bölge Eğitim Merkezinde, Cibuti, Avrupa Birliği, Fransa, Japonya, Amerika Birleşik Devletleri ve Afrika Kalkınma Otoritesi, IMO ve Uluslararası Denizcilik Güvenliği Enstitüsü'nün katıldığı, Cibuti Kodu Konferansı gerçekleştirilmiştir. Sunumların çoğu, belirli bölgesel deniz güvenliği konularına odaklanmış olsa da konferans, tesisin potansiyeli hakkında da sunumlar yapılmıştır. Bu sunumlardan sonra Cibuti Bölge Eğitim Merkezi direktörü katılımcılarla rehberli bir tur gezisi yapmış; tur sırasında, Cibuti Hükümetinin tesisi daha büyük bir kullanım alanına sokmak istediğini, ancak bunu yapmak için gereken mali güce sahip olmadığını belirtmiştir. Böylece, katılımcıları tesiste gelecekte düzenlenecek programları finanse etmenin yollarını aramaya çağırmıştır⁵⁵.

Cibuti Konferansı, Cibuti Hükümetinin Cibuti Bölge Eğitim Merkezi'nin potansiyelinin arttırılması ile ilgilendiğinin bir işaretidir. Ayrıca, Hükümetin Cibuti Kodu ile ilgili olaylara ilişkin olarak bir buluşma mekânı olarak yararlanmaya istekli olduğunu da göstermektedir. Bu önemli bir gelişmedir; çünkü tesis, son iki yıl içinde yalnızca bir başka büyük konferansa ev sahipliği yapmış ve Çin askeri üssünün tamamlan-

⁵⁴ Walsh, https://uscpublicdiplomacy.org/blog/djibouti-renewed-interest-maritime-security-facility-nextchinese-base_Erişim Tarihi: 02.08.2018.

⁵⁵ Walsh, https://uscpublicdiplomacy.org/blog/djibouti-renewed-interest-maritime-security-facility-nextchinese-base_Erişim Tarihi: 02.08.2018.

masından bu yana hiçbir şey yapılmamıştır ve bazı uzmanlar Cibuti Hükümetinin tesisin kullanımı ile ilgilenip ilgilenmediğini sorgulamaya başlamıştır. Gelecekte Cibuti Bölge Eğitim Merkezi için ne beklediğini tahmin etmek zor olsa da, şimdilik IMO, Cibuti Bölge Eğitim Merkezi'nin önümüzdeki yıllarda Cibuti ve bölge için önemli bir varlık haline geleceğini ummaktadır⁵⁶.

Sonuç

Uluslararası toplum, Afrika Boynuzunda deniz haydutluğu ile mücadeleye adanmış birçok örgüt geliştirmiş ve finanse etmişse de; bu çaba, çözüm için tek başına yeterli olmamıştır. Sorunun çözümünde bölge ülkeleri ile işbirliği yapılması kilit rol oynamakta ve bu ülkelerin gelişmişlik düzeyinin artırılması da çözümün önemli bir basamağını oluşturmaktadır. Yeterli refah düzeyine ulaşıncaya ve mücadelenin yürütülmesi ve sürdürülmesinde bağımlılıkları ortadan kalkıncaya kadar bölge devletleri, deniz haydutluğu ve denizde işlenen diğer suçlarla mücadelelerinde uluslararası toplumun yardımına ihtiyaç duyacaktır.

Asıl güçlük, eş zamanlı olarak bölgesel gelişimin sağlanması için, bölgesel hükümetleri ve kuruluşları daha büyük bir sorumluluk üstlenme konusunda teşvik etmek ve Somali halkının refahını gerçekleştirecek programlar oluşturmaktır. Uluslararası uygulamada ortaya çıkan deneyim, bunun sadece uluslararası toplumun desteğine sahip bölge devletlerinin liderliğindeki girişimlerden kaynaklanabileceğini göstermektedir⁵⁷.

⁵⁶ Walsh, <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/djibouti-renewed-interest-maritime-security-facility-nextchinese-base>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

⁵⁷ Madsen / Kane-Hartnett, s. 73.

Deniz haydutluğu ve denizde işlenen diğer suçlarla mücadelede bölge kapasitesinin yetersizliği göz önüne alındığında, uluslararası toplum tarafından finanse edilen, bölgesel örgütler, kuruluşlar ve işbirliği çalışmaları, sorunun çözümünde vazgeçilmez görünmektedir.

Cibuti Koduyla bölgesel bir işbirliği ve deniz güvenliği açısından tüm unsurlarıyla kapsamlı bir mücadele için gerekli araçların sağlanmış olması büyük bir önem taşısa da; hukuki bağlayıcılık yönünden zayıf olması, bölgede yönetim, güvenlik ve finansman açığının bulunması, uluslararası toplum adına hareket eden veya bölgeyle ilişki içinde olan devletlerin kültürel, ekonomik ve politik öncelikleri arasında ciddi farklılıkların bulunması gibi sebeplerle Cibuti Kodunun uygulanma ve etkinlik düzeyi düşmektedir⁵⁸.

Bugüne kadar eğitim, kapasite geliştirme, ulusal mevzuatın gözden geçirilmesi ve bilgi paylaşımı açısından Cibuti Kodu aracılığıyla önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Cibuti Kodunun uygulanması için kurulan Güven Fonu ve Cibuti Eğitim Merkezi'nin daha işler hale getirilmesi ve aktif olarak kullanılması için gerekli uluslararası ve bölgesel desteklerin yapılması, Cibuti Kodunun etkinliği için büyük önem arz etmektedir.

Uluslararası toplumun çabası ve uluslararası örgüt kararlarıyla yürütülen askeri operasyonların deniz haydutluğuna karşı etkin bir mücadele olduğu şüphe götürmez ise de; bu yöntemin kalıcı bir çözüm doğurması beklenemez. Gerçek, sürdürülebilir ve kalıcı bir çözüm ancak, deniz güvenliğini tehdit eden eylemlerin gerçekleştiği bölgede bulunan devlet-

⁵⁸ Madsen / Kane-Hartnett, s. 73.

lerin öncelikle hukuk sisteminin geliştirilmesiyle, gelişmişlik düzeyinin artırılmasıyla, ekonomik refahının sağlanmasıyla ve aralarında sağlam bir koordinasyon ve işbirliğinin gerçekleştirilmesiyle mümkün olacaktır. Cibuti Kodunun bölgesel bir işbirliği mekanizması olarak işler hale gelmesi ve başarılı olması, domino etkisiyle, diğer bölgeler ve devletler bakımından da model olması sonucunu doğuracaktır.

Kaynakça

Bueger, Christian / Singh Saran, Mohanvir; Finding a Regional Solution to Piracy: Is the Djibouti Process the Answer? The Research Portal for Maritime Security, Piracy Studies, Academic Research on Maritime Piracy, 18 August 2012, <http://piracy-studies.org/2012/finding-a-regional-solution-to-piracy-is-the-djibouti-process-the-answer/>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

Cazala, Julien; “Le Soft Law International Entre Inspiration et Aspiration”, Revue interdisciplinaire d'études juridiques, Vol: 66 (2011/1), s. 41-84.

Chatham House; Ensuring Africa's Maritime Security for Development, <https://www.chatham-house.org/event/ensuring-africas-maritime-securitydevelopment>, Erişim Tarihi: 02.08. 2018.

Edmond Randrianantenaina, Jean; Maritime Piracy and Armed Robbery Against Ships: Exploring the Legal and the Operational Solutions. The Case of Madagascar, Division for Ocean Affairs and The

Law of the Sea, Office of Legal Affairs, The United Nations, New York, 2013.

International Maritime Organization; Council 102nd Session, Agenda item 14, Protection of Vital Shipping Lanes, Sub-Regional Meeting to Conclude Agreements on Maritime Security, Piracy and Armed Robbery Against Ships for States From the Western Indian Ocean, Gulf of Aden and Red Sea Areas.

International Maritime Organization; Maritime Safety Division, Djibouti Code of Conduct, Edition 4: November 2014 - August 2015.

International Maritime Organization; Protection of Vital Shipping Lanes, <http://www.imo.org/en/OurWork/Security/PIU/Documents/DCoC%20English.pdf>, Erişim Tarihi: 02.08. 2018.

International Maritime Organization; Resolution A.1025(26), <http://www.imo.org/en/ourwork/security/piracyarmedrobbery/guidance/documents/a.1025.pdf>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

International Maritime Organization; The Djibouti Code of Conduct (DCoC) <http://www.imo.org/en/OurWork/Security/PIU/Pages/Content-and-Evolution-of-theDjibouti-Code-of-Conduct.aspx>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

International Maritime Organizations, The Jeddah Amendment to the Djibouti Code of Conduct 2017, <http://www.imo.org/>

en/OurWork/Security/PIU/Pages/DCoC.aspx, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

Kathijotes, Nicholas: Keynote: “Blue Economy - Environmental and Behavioural Aspects Towards Sustainable Coastal Development”, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol: 101 (2013), s. 7-13.

Kax, Sofia; *Regional Cooperation as Part of the Solution to Piracy The Importance of ReCAAP in Southeast Asia*, Faculty of Law Lund University, Master’s Thesis, 2012.

Kızılsümer Özer, Deniz; *Çok Taraflı Çevre Sözleşmeleri*, USAK Yayınları, Ankara, 2009.

Kızılsümer Özer, Deniz; “Uluslararası Hukuk ve Denizde Yasadışı Faaliyetlerin Önlenmesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 2 (2015), s. 27-62.

Madsen, Jens / Kane-Hartnett, Liza; *Towards a Regional Solution to Somali Piracy Challenges and Opportunities*, *ASPJ Africa & Francophonie*, 3rd Quarter, 2014, s. 67-80.

Muli, Dave; *Djibouti Code of Conduct: An Instrument to Suppress Piracy in the Western Indian Ocean and the Gulf of Aden*, Master of Science in Maritime Affairs Maritime Safety and Environmental Administration, World Maritime University Dissertations, 2011.

Özman, Aydoğan; *Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul, 1984.

Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery Against Ships in Asia (ReCAAP); <http://www.recaap.org/AboutReCAAPISC.aspx>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

Report of the UN Secretary-General; Pursuant to UNSCR 1846(2008), 13 November, 2009/590, <http://www.un.org/en/sc/documents/sgreports/2009.shtml>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

Technical Co-Operation Committee 59th Session Agenda item 4, Integrated Technical Co-Operation Programme for 2010-2011 Project Profile for the Implementation of the Djibouti Code of Conduct, <http://www.sjofartsverket.se/pages/19657/59-4-2.pdf>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

Tuerk, Helmut; “Combating Terrorism at Sea - The Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Maritime Navigation”, University of Miami International and Comparative Law Review, Vol: 15 (2008), s. 337-367.

United Nations; Conference on Trade and Development Maritime Piracy Part II: An Overview of the International Legal Framework and of Multilateral Cooperation to Combat Piracy Studies in Transport Law and Policy, No. 2, 2014.

United Nations; Convention on the Law of the Sea, http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

United Nations; Meeting Coverage and Press Releases, Security Council Authorizes States to Use Land-Based Operations in Somalia, as Part of Fight Against Piracy off Coast, Unanimously Adopting 1851(2008), <http://www.un.org/press/en/2008/sc9541.doc.htm>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

United Nations; Security Council Resolutions, http://www.un.org/en/sc/documents/_resolutions/, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

United Nations; 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties, https://treaties.un.org/pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXIII1&chapter=23&Temp=mtdsg3&clang=_en, Erişim Tarihi, 02.08.2018.

Walsh, Michael Edward; Djibouti: Renewed Interest in Maritime Security Facility Next to Chinese Base, University of Southern California, Center on Public Diplomacy, <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/djibouti-renewedinterestmaritime-security-facility-next-chinese-base>, Erişim Tarihi: 02.08.2018.

Weil, Prosper; “Le Droit International en Quête de son Identité, Cours Général de Droit International Public”, Recueil des Cours de l’Academie de Droit International de La Haye, Vol: 237 (1992), s. 9-370.

Win, Kyaw Hla / Ansari, Abdul Haseeb / Masum, Ahmad; “The Efficacy of the Djibouti Code of Conduct in Suppressing Piracy and Armed Robbery Against Ships in the Western Indian Ocean and the

Gulf of Aden: An Appraisal”, Asian Journal of International Law,
Vol: 11 (1), s. 1-34.